

Lees-v-aardig

TRIJNTJE DE WIT-GOSKER - LEES-V-AARDIG -

STRIJKELEN OVER LOSSE KLINKERS - OVER DE LETTERVOLGORDE BIJ HET AANLEREN VAN DE KLINKERS

Ik had mijn startende lezers (VSO ZML) al tien letters aangeleerd: de aa, p, oo, m, ee, t, ui, l, ij en s. Met deze beperkte letterkennis konden ze vanuit de bijbehorende klanksynthese-oefeningen al een hele serie woorden lezen: aap, oom, eet, uit, uil, ijs, mee, lui, mij, pij, pijp, soos, tuit, paal, laat, maal, maas, muil, lijm en loop. We lazen deze woorden in pictozinnen en verhalen, zodat het begrijpend lezen meteen al op gang kwam. De leerlingen die de klanksynthese nu al echt in de gaten hadden lazen ook al woorden zoals slaap, slaapt, plaat, sluipt, sluipt, sloop, spuit, spoot en lijst. Allemaal dankzij de combinatie met pictotekst in een betekenisvolle context.

Het principe van lezen hadden ze onder de knie. Nu alleen nog de uitbreiding met meer letters.

Het werd tijd voor de korte klinkers, dacht ik en ik leerde met veel enthousiasme de o aan. Nu konden mijn leerlingen ook woorden lezen zoals op, os, pop, mop, tot, lol, tol, mol, pol, los, pot, som, tom-tom, en sommige leerlingen lazen zelfs: pols, slot, stom, stol. Elke nieuwe letter bracht ook weer nieuwe woorden tot leven. Wat een feest telkens weer. Meer letters volgden. We leerden de korte a en e.

Maar toen kwam de klad erin. Het gebeurde bij de oe. We leerden zoals steeds eerst de klank verkennen. We kozen voor de toeterende oe. Ik had diverse feest- en andere toeters meegenomen en die mochten allemaal getest. Ja, we waren ervan overtuigd: elke toeter zegt: oe!

Daarna werden de toeters weggelegd en leerden we het gebaar. Met twee handen als een toeter voor de mond deden we: oe. Hard en zacht, lang en kort, tot we waren uitgetoeterd. Daarna mocht de letter komen. Ik liet de letter zien en we verwoordden de vorm: eerst een rondje en dan een rondje met een streepje. Samen waren ze de oe. De leerlingen mochten deze losse vormen op de letter leggen en de lettervorm met de vinger volgen. Mooi, dacht ik. Ook die letter hebben ze te pakken.

Ik liet nieuwe woordkaartjes zien, zoals: poes. En toen ging het mis. De leerlingen zeiden wat ze zagen: p – o – e – s! En dan is het moeilijk om vanuit die vier klanken poes te maken. Ze hadden de grootste moeite met het herkennen van de oe als één letterbeeld. Vreemd, want bij de ui had ik dat probleem niet gehad. Als leerkracht én methodeontwikkelaar lag ik hier wakker van. Ik begreep eerst maar niet waarom de

ui wel meteen als letter werd herkend en de oe niet. Totdat ik terugkeek op de volgorde waarin ik de letters had aangeboden!

Dankzij mijn zml-leerlingen ontdekte ik een belangrijk uitgangspunt bij het bepalen van de lettervolgorde. Sindsdien leer ik zoveel mogelijk de korte klanken ná de tweeklanken aan. Dus: eerst de oe en dan de o, eerst de ui en dan de u, eerst de ie en dan de i, eerst de au en dan de a.

En ik ontdekte meer. Later, veel later, toen de leerlingen al konden lezen en nu ook mochten gaan leren schrijven, zag ik tot mijn verrassing dat er nauwelijks omkeerproblemen waren bij het schrijven van de tweeklanken. Ik dacht en denk nog steeds dat dit vooral komt door de gekozen lettervolgorde, maar misschien komt het ook wel door het uitstellen van het leren schrijven totdat de leerling echt leesvaardig is. Laatst droomde ik dat er een wetenschapper in mijn tuin stond. Hij toeterde met beide handen voor de mond: oe-oe, mag ik daar een onderzoek aan wijden?